

Opmerkingen Hans van Dijk n.a.v. beleidsbrief minister van Bijsterveldt.
Ondergetekende is voorzitter van de regiegroep Passend Onderwijs Regio Helmond-Peelland

Passend onderwijs is vooral een bezuiniging

Geen kind op straat! Voor ieder kind de juiste plek! Ieder kind telt! Slagzinnen die in den beginne het proces van Passend Onderwijs sierden. Die inhoudelijke slagzinnen hebben in het verloop van het proces meer en meer plaats gemaakt voor financiële argumenten. Gedwongen ontslagen worden niet uitgesloten en in de beleidsbrief lees ik “zo min mogelijk kinderen thuis”. Vooral de kosten van het (V)SO moeten worden teruggedrongen en beheersbaar worden gemaakt.

Toename van aantal leerlingen binnen het (V)SO

M.i. is de toename van het aantal leerlingen binnen het (V)SO bepaald door het aanbod. Een groot deel van de ouders heeft gekozen voor kleine klassen met extra opgeleide docenten en extra ondersteuning. Doorgaans zijn dit faciliteiten die niet aanwezig is in het reguliere onderwijs. (orthopedagoog, logopedie, schoolzwemmen etc.) Politici kunnen relatief gemakkelijk zeggen dat het anders moet. Het zal voor directeuren en leerkrachten een hele opgave worden om ouders duidelijk te maken dat de grenzen in het onderwijs verlegd zijn.

Verlies van kennis en kwaliteit die we hard nodig hebben

Ik maak me grote zorgen dat door deze maatregel heel veel expertise, die opgebouwd is binnen het (V)SO verloren zal gaan. “Hiermee zal bij de aansluiting bij de samenwerkingsverbanden rekening worden gehouden. Ook zal de expertise van het speciaal onderwijs bij de indicatiestelling door de samenwerkingsverbanden kunnen worden benut”, zo staat het in de beleidsbrief. Elders staat dat de overheid haar best zal doen om mensen die ontslagen worden weer in te zetten in de hulpverlening. Mensen met het meeste verstand van respectievelijk met de grootste betrokkenheid bij kinderen met een extra zorgvraag dreigen aan de kant gezet te worden. Samenwerkingsverbanden bestaan straks uit schoolbesturen die ieder hun eigen verantwoordelijkheid hebben naar hun eigen personeel, dat in veel gevallen werkzaam is in krimporganisaties. Het zou doodzonde zijn wanneer zeer gemotiveerde en vaak extra opgeleide leerkrachten uit het (V)SO niet heringezet kunnen worden in het reguliere onderwijs!

Dieptezorg i.p.v. Speciaal Onderwijs

Opvallend en ook jammer vind ik dat de term *Speciaal Onderwijs* blijft bestaan. In het referentiekader wordt gesproken over basis -breedte- en dieptezorg. We moeten af van de term speciaal onderwijs, een kind krijgt voor de tijd die nodig is, de passende zorg.

Extra zorg positief meenemen in inspectierapport

Tot nu toe worden scholen door de inspectie afgerekend op schoolresultaten. Vanwege het gevaar dat een school als slecht presterend op de website van de inspectie zou komen staan waren sommige scholen minder happig om “zwakke” leerlingen aan te nemen. Het is positief dat de inspectie de geboden zorg als een opbrengst meeneemt in haar beoordeling. In de toekomst zal het karakter van vooral het huidige cluster 4 onderwijs wel eens kunnen veranderen. Wil er voldoende draagvlak ontstaan bij leerkrachten in het reguliere onderwijs dan denk ik, dat leerlingen met “niet aangeboren” gedragsstoornissen (milieuzmokers) naar het (V)SO ‘verhuizen’ en meer kinderen met “aangeboren” stoornissen hun weg vinden naar scholen met basiszorg- dan wel een breedtezorgprofiel. Gekoppeld aan de ontwikkelperspectieven en het daarbij behorende niveau zal ook de toetsing/examinering

moeten plaatsvinden. De aanscherping van de exameneisen kan een goede integratie van leerlingen met verschillende ontwikkelperspectieven in de weg staan.

Bestuurlijke drukte niet in één maar in twee ‘netwerken’

Voor de heroverweging moesten er netwerken komen waarin schoolbesturen van PO, VO en (V)SO moesten samenwerken. Hoewel niet officieel uitgesproken lagen de adviezen klaar om die netwerken budgettaire verantwoordelijkheid te geven. Omdat besturen moeite hadden om hun bestuurlijke autonomie in te leveren sneuvelden bij de heroverweging deze netwerken. Het belangrijkste argumenten was dat er alleen maar bestuurlijke drukte werd georganiseerd. Het moest gaan om het primaire proces. Het kind en zijn onderwijzer/leraar in de klas. Nu ligt er een voorstel om de zorgplicht neer te leggen bij het schoolbestuur. M. i. was dat al. Die zorgplicht ligt ook niet alleen bij het afzonderlijke schoolbestuur maar m.b.t. kinderen met een middelzware of zware zorgvraag bij het netwerk wat we het Samenwerkingsverband PO en SWV VO noemen. ***In plaats van één netwerk voor het gehele onderwijs hebben we nu te maken met twee netwerken binnen één regio. Die twee netwerken moeten vervolgens nog afspraken maken m.b.t. de overgang van PO naar VO*** Schoolbesturen zullen, over hun denominaties heen, met elkaar afspraken moeten maken over zorgprofielen per school, over het zorgplan per SWV, over de ‘indicatie’ van de zorg en de verdeling van de zorggelden. Er komt geen kind meer in het (V)SO zonder akkoordverklaring van het nieuw te formeren bestuur van het SWV. Ik zeg niet dat ik tegen de nieuw te formeren SWV’s ben, maar het zorgt opnieuw voor veel bestuurlijke drukte. De participatie van het (V)SO en de opschaling van de WSNS verbanden naar minimaal de schaal van de SWV VO zal tijd, energie en bestuurlijke daadkracht vereisen. De schaal van de SWV’s wordt per AMVB vastgesteld. Daarin wordt bepaald welke gemeenten één regio vormen. Voor Helmond Peelland zou dat kunnen betekenen dat Nuenen naar regio Eindhoven gaat. De SWV zal een privaatrechtelijke rechtspersoon hebben, opgericht door de aangesloten bevoegde gezagsorganen.

Verplicht regionaal onderwijs veronderstelt een overheid op diezelfde schaal.

Het succes hangt volgens de beleidsbrief nauw samen met de mate waarin de scholen erin slagen tot een vruchtbare samenwerking te komen met gemeenten. Het lijkt erop alsof het onderwijs de verantwoordelijkheid krijgt om niet onderwijsgerelateerde problematiek op te lossen. De minister geeft toe dat die noodzakelijke samenwerking niet altijd optimaal zou kunnen verlopen en zegt, m.i. magertjes, toe die nauwgezet te zullen volgen. Het onderwijs is verplicht het zorgplan af te stemmen met de gemeente. In de praktijk zal het SMW PO en VO te maken krijgen met meerdere gemeenten. Helmond Peelland heeft al naar gelang de indeling 7 of 8 gemeenten. Het zou de rijksoverheid sieren ook de gemeenten te verplichten tot samenwerking. Ik denk aan één CJG per regio, verantwoordelijk voor alle niet onderwijsgerelateerde zorg voor de leerling en zijn gezin. Het liefst zie ik in Helmond in fysieke zin, een bureau waar team jeugd, AMK, leerplicht en CJG/jeugdzorg en evt. de toeleiding naar werk maar ook de niet schoolgebonden onderwijsexpertise zijn ondergebracht. Onderwijs en overheid samen verantwoordelijk. Alleen zo kan ook de slag naar meer preventie en het voorkomen van zware zorg geslagen worden. Het zou goed zijn wanneer de rijksoverheid ook normen opstelt m.b.t. de capaciteit aan professionele zorg. Positief is de verplichte introductie van het “ontwikkelperspectief” gekoppeld aan een, mag ik hopen, eenduidig leerlingvolgsysteem. Simpel gezegd, voor ieder kind met een extra zorgvraag wordt een plannetje gemaakt, er wordt gekeken welke professionele zorg daar voor nodig is en wie voor uitvoering verantwoordelijk is. Belangrijk is dat er onder alle omstandigheden een probleemdager is.

Jeugdzorg

Gedeputeerde Brigitte van Haften van Brabant zei dat er binnen de zorg voor jeugd specialisten actief zijn maar geen huisartsen. Gelijktijdig roemde ze de samenwerking met gemeenten. Ik kan niet anders constateren dat gemeenten en provincie er tot nu, ondanks die samenwerking, niet in geslaagd zijn om het beroep op zware zorg terug te dringen. Nu vindt er een reorganisatie van het SO plaats. Ik geloof dat het onderwijs (psw, kinderopvang) als geen ander in staat is om te signaleren en samen met ouders en professional dicht bij het kind tot oplossingen te komen. De kosten gaan echter voor de baat uit. Intensiveren van de “vroegzorg” vergt extra middelen die a.h.w. d.m.v. voorfinanciering ter beschikking gesteld moeten worden.

Bijscholing.

Ik maak me grote zorgen over de kwaliteit en motivatie van het bestaande lerarenkorps. In de praktijk is het afbreukrisico van beginnende docenten, vooral binnen het VMBO, al erg hoog. De problemen, voor anderen wellicht de uitdagingen, zullen door de komst van meer ‘zorgkinderen’ zeker niet minder worden. Ik constateer ook dat in het onderwijs veel docenten werkzaam zijn die (nog) niet bevoegd zijn en prikkels hebben doorgaans minder invloed op de al ‘gearriveerde’ 50-plusser.

In de beleidsbrief staat dat de helft van alle onderwijsgevenden (nog) niet in staat is om voldoende in te spelen op de verschillende onderwijs- en zorgbehoeften. Ik ben het eens met de bewering van de inspectie dat bij betere toerusting van de docenten minder labeling van leerlingen zal plaatsvinden. Door het doorvoeren van de plannen rondom passend onderwijs zal vrijwel iedere docent te maken krijgen met meer kinderen in zijn/haar klas met een extra zorgvraag. Het volstaat dus niet op iedere school een enkel docent bij te scholen of te prikkelen d.m.v. de zogenaamde functiemix

Ik pleit ervoor dat schoolbesturen opleidingsplannen insturen op basis van door het rijk opgestelde criteria. Aan die plannen zit een prijskaartje. Alleen zo krijg je inzicht in de kosten van de noodzakelijke bijscholing en kan gezien worden of het door het kabinet beschikbaar gestelde geld toereikend is. Het is wellicht mogelijk de kennis van de ambulante begeleiders en de het te ontslaan personeel van het speciaal onderwijs t.b.v. dit proces in te zetten.

Vrijheid van schoolkeuze.

Tijdens de debatten over passend onderwijs ‘onder Balkenende’ moest de vrijheid van schoolkeuze overeind blijven. Met deze plannen kunnen ouders hun kind op iedere door hen gewenste school aanmelden. Wanneer echter de zorggelden door een ander SWV ontvangen worden dan het SWV van aanmelding dan worden de kansen in de praktijk veel kleiner. Het bestuur van een SWV, lees de budgethouder, beslist uiteindelijk of een kind met een extra zorgvraag geplaatst wordt op de school van aanmelding en niet de ouder!

Bekostiging:

Voor een door het rijk ieder jaar opnieuw vast te stellen percentage van het totaal aantal leerlingen per SWV ontvangt het samenwerkingsverband zorgmiddelen. Ook de hoogte van

die vergoeding wordt jaarlijks vastgesteld. (Normbedrag). Daarmee loopt het onderwijs volledig aan de leiband van de minister. Ik laat maar in het midden van welke minister.

De bezuinigingen zijn volgens mij te verdelen in twee etappes. Etappe één betreft de bezuinigingen die aangekondigd zijn onder het kabinet Balkenende. Etappe twee betreft de extra bezuiniging van het kabinet Rutte. De twee bezuinigingsoperaties lopen door elkaar heen waardoor er, in ieder geval voor mij, een diffuus beeld ontstaat.

Op pagina 3/24 van de brief “Naar passend onderwijs” staat dat “speciaal onderwijs blijft bestaan met voldoende capaciteit voor bijna 70.000 leerlingen.” Los van het feit dat daar het rijk in de toekomst niet meer over gaat weet ik nog niet precies wat daarmee bedoeld wordt. Het uitgavenniveau voor (V)SO wordt teruggebracht naar het niveau van 2005. Ik ga ervan uit dat het uitgangspunt blijft bestaan dat in de bekostiging het jaar 2008 normstellend is. Dat betekent volgens het overzicht op blz. 6/24 op macro-niveau een bekostiging voor 66.900 leerlingen. Op pagina 29 van “Het wettelijk kader” staat dat in 2013-2013 “het totale beschikbare budget dit jaar voor het eerst gekort wordt als gevolg van de bezuiniging”. M.i. betekent dat, dat de scholen o.b.v. het aantal leerlingen van 1-10-2011, los van de verevening, fors minder geld ontvangen. Anders gezegd; De kosten van de groei van het (V)SO cluster 3 en 4 t.o.v. 2008 worden per leerling m.i.v. schooljaar 2012-2013 omgeslagen. Is deze veronderstelling terecht? Wat zijn de gevolgen op 1 augustus 2012 voor het totale onderwijs?

Klopt mijn veronderstelling dat de verevening alleen maar het meer of mindere aantal leerlingen dan het landelijke gemiddelde per SWV van 2008 rechttrekt?

Is het zo dat m.i.v. 2012 de budgetten ook nog aangepast worden i.v.m. het doorvoeren van de klassenvergroting?

In het rijtje van bezuinigingen op pagina 3 van bijlage 2 (Invulling taakstelling etc) mis ik de differentiatie van zorg t.b.v. het (V)SO. Mag ik er van uitgaan dat dit een budgettair neutraal proces is?

Voor het PRO/LWOO onderwijs wordt een budgettering ingevoerd. Ik weet niet op basis van welk jaar die budgettering wordt ingevoerd. Het bestuur van het SWV staat het vrij om meer kinderen i.r.t. de budgetteringsdatum in het LWOO/PRO te plaatsen, de ‘spoeling’ zal echter steeds dunner worden.

Het is merkwaardig dat het rijk zich bemoeit met het *leerlingenvervoer*. Wellicht kan de uitkering van het gemeentefonds naar beneden bijgesteld worden. Aan de andere kant juich ik een eenduidige wettelijke regeling voor heel het land toe. Nu ontstaat er een wildgroei aan bezuinigingen. Binnen een SWV kan iedere gemeente zo zijn eigen regels opstellen. Dat is ongewenst.

Gemert, 14-2-2011